

Katalog wymagań na poszczególne stopnie szkolne

Przyroda klasa 5

Stopień	Dział 1 – Przed wędrowką po Polsce Wymagania szczegółowe Uczeń:
Dopuszczający	-podaje przykłady przedmiotów i obiektów z życia codziennego, które można przedstawić w skali. -znajduje na mapie zapis skali liniowej; -wskazuje plan miasta wśród innych map; -wymienia sytuacje życiowe, w których jest potrzebny plan miasta; -wyjaśnia, czym różni się wysokość bezwzględna od wysokości względnej; -wskazuje te wysokości na schematycznym rysunku; na podstawie układu poziomicy rozpoznaje formę wklęsłą i wypukłą; -wymienia, jakimi kolorami są zaznaczone na mapie niziny, wyżyny i góry; -wskazuje na mapie, gdzie są niziny, wyżyny, a gdzie góry; -rozpoznaje i nazywa mapy omówione na lekcji; -wskazuje różne rodzaje map w atlasie do przyrody; -podaje przykłady przedmiotów i obiektów przedstawionych w skali; -podaje definicję skali; -znajduje na mapie zapis skali liniowej; -rozpoznaje plan miasta wśród map; -wymienia sytuacje, w których jest potrzebny plan miasta; -wyjaśnia, czym różni się wysokość bezwzględna od wysokości względnej i wskazuje je na schematycznym rysunku; -na podstawie układu poziomicy rozpoznaje formę wklęsłą i wypukłą, -wymienia, jakimi kolorami są zaznaczone na mapie niziny, wyżyny i góry, -wskazuje na mapie, niziny, wyżyny i góry, wskazuje i nazywa różne rodzaje map w atlasie do przyrody.
Dostateczny	Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą oraz -podaje definicję skali; -omawia metody obliczania odległości na podstawie podziałki liniowej, -oblicza za pomocą skali liniowej długość rzeczywistą prostego odcinka; -podaje, w jakich skalach są rysowane plany miast, -„czyta” plan miasta w zakresie podstawowym, -wskazuje ulice i określa kierunki geograficzne, w których biegną, np. z północy na południe, -pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; -wskazuje na mapie szczyty górskie i odczytuje ich wysokości bezwzględne;

	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia pojęcie poziomicy; -rozpoznaje na podstawie rysunku poziomicowego stok łagodny i stok stromy; -wyjaśnia, co oznaczają barwy na mapie hipsometrycznej, -podaje graniczne wysokości nizin, wyżyn i gór, odczytuje z mapy hipsometrycznej położenie nizin, wyżyn i gór; -wymienia sytuacje, w których jest potrzebna mapa danego rodzaju; -oblicza za pomocą skali długość rzeczywistą prostego odcinka; -wskazuje ulice na planie i określa kierunki geograficzne, w których biegną; -„czyta” plan miasta w zakresie podstawowym; -wskazuje na mapie szczyty górskie i odczytuje ich wysokości bezwzględne; -wyjaśnia pojęcie poziomicy; -rozpoznaje na podstawie rysunku poziomicowego stok łagodny i stok stromy; -podaje graniczne wysokości nizin, wyżyn i gór oraz lokalizuje je na mapie; -wymienia sytuacje, w których jest potrzebna mapa danego rodzaju.
<p style="text-align: center;">Dobry</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -podaje na podstawie skali, ile razy odległość na mapie została zmniejszona w stosunku do odległości w terenie, wskazuje na podanych przykładach, która skala jest mniejsza, która większa; -oblicza odległość rzeczywistą na podstawie dowolnej skali; -orientuje plan miasta za pomocą kompasu lub charakterystycznych punktów (obiektów) w terenie, opisuje przebieg trasy wycieczki zaproponowanej przez nauczyciela z uwzględnieniem kierunków, w których biegną ulice, zabytków itp.; -podaje przykłady przedstawiania różnych form terenu na mapach dawniej; -rozpoznaje i nazywa wszystkie formy terenu na podstawie rysunku poziomicowego, odczytuje z mapy poziomicowej wysokości bezwzględne punktów leżących na poziomicach; -układa skalę barw dla mapy poziomicowej, odczytuje z rysunku poziomicowego formy terenu; -wymienia informacje, które można odczytać z różnego rodzaju map, -wybiera potrzebną mapę w zależności od zadanego do opracowania tematu; -podaje na podstawie skali, ile razy odległość na mapie została zmniejszona w stosunku do odległości w terenie; -wskazuje, która skala jest mniejsza, a która większa; -orientuje plan miasta za pomocą kompasu lub obiektów w terenie; -wskazuje i opisuje przebieg trasy wycieczki zaproponowanej przez nauczyciela; -podaje przykłady przedstawiania różnych form terenu na mapach dawniej;

	<ul style="list-style-type: none"> -rozpoznaje i nazywa wszystkie formy terenu na podstawie rysunku poziomicowego; -odczytuje na mapie poziomicowej wysokości bezwzględne punktów leżących na poziomicach, układa skalę barw dla mapy poziomicowej; -odczytuje z rysunku poziomicowego formy terenu, -podaje jakie informacje, można odczytać z różnego rodzaju map, -wybiera potrzebną mapę w zależności od zadanego do opracowania tematu.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -odróżnia mapy o dużej skali od map o małej skali, wskazuje obiekty zaznaczone na mapach w różnej skali; -oblicza długości rzeczywiste odcinków krętych i łamanych; -planuje trasę wycieczki i opisuje ją z uwzględnieniem najciekawszych punktów w mieście lub wytycznych nauczyciela; -opisuje ukształtowanie terenu na podstawie rysunku poziomicowego; -odczytuje z mapy poziomicowej wysokości bezwzględne, -rozpoznaje w terenie formy powierzchni terenu i wskazuje wysokość względną; -opisuje ukształtowanie powierzchni wybranego kraju na podstawie mapy hipsometrycznej; -porównuje i analizuje różne mapy tego samego terenu, wyciąga wnioski dotyczące warunków naturalnych, gospodarki itp; -odróżnia mapy o dużej skali od map o małej skali, -wskazuje obiekty zaznaczone na mapach w różnej skali, -oblicza długości rzeczywiste odcinków krętych i łamanych, -planuje trasę wycieczki i opisuje ją z uwzględnieniem najciekawszych punktów w mieście, -opisuje ukształtowanie terenu na podstawie rysunku poziomicowego, -odczytuje z mapy poziomicowej wysokości bezwzględne, -rozpoznaje w terenie formy powierzchni terenu i wskazuje wysokość względną. -opisuje ukształtowanie powierzchni wybranego kraju na podstawie mapy hipsometrycznej, -porównuje i analizuje różne mapy tego samego terenu, wyciąga wnioski dotyczące warunków naturalnych, gospodarki itp.
Celujący	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -przelicza skalę liczbową na mianowaną, liniową i odwrotnie, -analizuje mapy w różnych skalach i porównuje ich szczegółowość; -rozpoznaje i nazywa skalę liniową, mianowaną

	<p>i liczbowa;</p> <ul style="list-style-type: none"> -dopisuje do skali liniowej skalę mianowaną i liczbowa, -zamienia skalę liniową i mianowaną na skalę liczbowa, -oblicza skalę mapy na podstawie znanej odległości rzeczywistej; -podczas planowania trasy wycieczki oblicza odległości między wyznaczonymi obiektami; -podaje wysokości wskazanych punktów na podstawie mapy poziomicowej, przy niepełnym opisie poziomicy, -podaje wysokości punktów leżących między poziomiami, interpolując wyniki; -ocenia przydatność barw na mapie hipsometrycznej, -wnioskuje na podstawie układu poziomicy i barw między nimi o kierunku płynięcia rzeki, jeśli nie jest on zaznaczony strzałką; -ocenia przydatność map w różnych sytuacjach życiowych, -opracowuje charakterystykę geograficzną danego regionu na podstawie różnych rodzajów map; -dopisuje do skali liniowej skalę mianowaną i liczbowa, -zamienia skalę liniową i mianowaną na skalę liczbowa, -analizuje mapy w różnych skalach i porównuje ich szczegółowość, -oblicza skalę mapy na podstawie znanej odległości rzeczywistej, -podczas planowania trasy wycieczki oblicza odległości między wyznaczonymi obiektami, -podaje wysokości wskazanych punktów na podstawie mapy poziomicowej, przy niepełnym opisie poziomicy, -podaje wysokości punktów leżących między poziomiami interpolując wyniki, -ocenia przydatność barw na mapie hipsometrycznej, -wnioskuje na podstawie układu poziomicy i barw między nimi o kierunku płynięcia rzeki, jeśli nie jest on zaznaczony strzałką, -ocenia przydatność map w różnych sytuacjach życiowych.
Stopień	<p>Dział 2 – Polska i jej sąsiedzi</p> <p>Wymagania szczegółowe</p> <p>Uczeń:</p>
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> -podaje, na jakim kontynencie leży Polska, wskazuje na mapie ściennej świata Europę i Polskę; -opisuje strukturę podziału administracyjnego Polski; -określa położenie Warszawy i wskazuje ją na mapie Polski, -wyjaśnia, na czym polega stołeczność Warszawy; -wymienia największe miasta Polski, -wskazuje na mapie największe miasta Polski, -wymienia stolice Polski w kolejności chronologicznej, -wymienia najstarsze miasta Polski, -podaje nazwę krakowskiej siedziby królów Polski; -wskazuje na mapie Polski Giżycko, Olsztyn, Grunwald; -określa położenie Rzeszowa i Olsztyna względem własnej miejscowości; -wymienia zasady właściwego organizowania czasu

	<p>wolnego i rekreacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> -wymienia główne czynności związane z organizacją dwudniowej wycieczki klasowej, -samodzielnie przygotowuje listę rzeczy potrzebnych na wycieczkę; -wskazuje na mapie granice między Polską a Rosją, Litwą, Białorusią i Ukrainą; -wskazuje na mapie granice między Polską a Słowacją i Czechami, -wskazuje na mapie stolicę Czech i stolicę Słowacji, wymienia główne atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; -wskazuje na mapie Europy Niemcy i granicę polsko-niemiecką, -podaje nazwę stolicy Niemiec i wskazuje ją na mapie, -odczytuje z mapy ogólnogeograficznej podstawowe informacje dotyczące Niemiec; -wymienia nazwy co najmniej pięciu państw wchodzących w skład UE, -opisuje flagę UE, -wyjaśnia, co to jest Unia Europejska; -wskazuje na mapie państwa graniczące z Polską i ich stolice, -podaje przykłady najstarszych miast Polski, -wskazuje na mapie Polski miasto będące stolicą województwa, w którym mieszka.
<p style="text-align: center;">Dostateczny</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -wymienia państwa graniczące z Polską, podaje, że na obszarze Polski krzyżują się szlaki handlowe północ-południe i wschód-zachód; -wyjaśnia nazwy: wójt, sołtys, burmistrz, starosta, wojewoda i przyporządkowuje je do struktury administracyjnej Polski; -podaje przykłady miejsc w Warszawie, które warto odwiedzić; -podaje nazwę województwa, w którym leży wskazane miasto; -wskazuje na mapie najstarsze miasta Polski, -wymienia nazwę najstarszej uczelni w Polsce; -opisuje atrakcje turystyczne Wieliczki i Bóbrki, rozpoznaje na fotografiach kaplicę św. Kingi w Wieliczce; -opisuje szczegółowo jeden element planu wycieczki, -wskazuje na mapie turystycznej wybraną trasę wędrowki i odczytuje z mapy potrzebne informacje, -wymienia podstawowe wyposażenie apteczki; -wskazuje na mapie stolice tych państw, -określa położenie Słowacji i Czech, wskazuje te państwa na mapie, -odróżnia flagi Czech i Słowacji; -podaje najważniejsze informacje o środowisku przyrodniczym i gospodarce Niemiec; -wymienia dwa powody, dla których powołano UE, -nazywa walutę UE i przelicza ją na złotówki po kursie

	<p>podanym przez nauczyciela;</p> <ul style="list-style-type: none"> -podaje pełne nazwy państw graniczących z Polską, -wymienia i pokazuje na mapie największe miasta Polski.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -wskazuje na mapie i opisuje przebieg granicy między Europą i Azją, -wyjaśnia pojęcia granica sztuczna i granica naturalna; -odnajduje na mapie administracyjnej poszczególne województwa, -wymienia i odnajduje na mapie fizycznej regiony kulturowe Polski; -uzasadnia, dlaczego Warszawę można określić mianem centrum kultury i nauki; -wymienia cechy charakteryzujące największe miasta Polski, -podaje przykłady wielkich zespołów miejsko-przemysłowych (aglomeracja warszawska, aglomeracja łódzka, Trójmiasto, GOP); -opisuje wygląd średniowiecznego miasta; -proponuje odwiedzenie ciekawego miejsca w okolicy i uzasadnia swój wybór; -wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa w zależności od typu i miejsca odbywającej się wycieczki; -wymienia oficjalne nazwy Białorusi, Litwy, Rosji, Ukrainy, -charakteryzuje, na podstawie mapy, krajobraz północnych, północno-wschodnich i wschodnich sąsiadów Polski; -wymienia oficjalne nazwy Czech i Słowacji, -charakteryzuje na podstawie mapy krajobraz południowych sąsiadów Polski; -charakteryzuje Niemcy pod względem przyrodniczym i turystycznym; -podaje datę przystąpienia Polski do UE; -wyjaśnia, co to znaczy, że część granic Polski stanowią granice naturalne, -podaje aktualną liczbę województw w Polsce, -wskazuje na mapie sąsiadów Polski nieposiadających dostępu do morza.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -uzasadnia, dlaczego przez Polskę przechodzą szlaki komunikacyjne (dawniej handlowe), -wyjaśnia pojęcie wody terytorialne; -oblicza gęstość zaludnienia wybranego regionu naszego kraju; -opisuje sieć komunikacyjną Warszawy; -uzasadnia, dlaczego do największych miast Polski należą: Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Katowice, -uzasadnia, dlaczego do największych miast Polski należą: Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Katowice;

	<ul style="list-style-type: none"> -uzasadnia, dlaczego Grunwald i Bóbrka to miejsca, z których Polacy są dumni, -opisuje osiągnięcia I. Łukasiewicza; -planuje trasę wycieczki, uwzględniając porę roku i teren, na którym ta wycieczka ma się odbywać; -odróżnia flagi Białorusi, Litwy, Rosji, i Ukrainy, wyjaśnia, co to są euroregiony i po co zostały utworzone; -opisuje ciekawe pod względem turystycznym miejsca Słowacji i Czech; -ocenia stan gospodarki Niemiec, -wymienia plusy i minusy sąsiedztwa Polski i Niemiec; -wymienia trzy korzyści wejścia Polski do UE; -porównuje krajobrazy państw na podstawie mapy, -rozpoznaje najważniejsze zabytki w wybranych miastach Polski i państw sąsiadujących, -wyjaśnia, dlaczego powstała Unia Europejska.
<p style="text-align: center;">Celujący</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -przelicza skalę liczbową na mianowaną, liniową i odwrotnie, -analizuje mapy w różnych skalach i porównuje ich szczegółowość; -rozpoznaje i nazywa skalę liniową, mianowaną i liczbową, -dopisuje do skali liniowej skalę mianowaną i liczbową, -zamienia skalę liniową i mianowaną na skalę liczbową, -oblicza skalę mapy na podstawie znanej odległości rzeczywistej; -podczas planowania trasy wycieczki oblicza odległości między wyznaczonymi obiektami; -podaje wysokości wskazanych punktów na podstawie mapy poziomicowej, przy niepełnym opisie poziomic; -podaje wysokości punktów leżących między poziomicami, interpolując wyniki; -ocenia przydatność barw na mapie hipsometrycznej, -wnioskuje na podstawie układu poziomic i barw między nimi o kierunku płynięcia rzeki, jeśli nie jest on zaznaczony strzałką; -ocenia przydatność map w różnych sytuacjach życiowych, -opracowuje charakterystykę geograficzną zadanego regionu na podstawie różnych rodzajów map; -dopisuje do skali liniowej skalę mianowaną i liczbową, -zamienia skalę liniową i mianowaną na skalę liczbową, -analizuje mapy w różnych skalach i porównuje ich szczegółowość, -oblicza skalę mapy na podstawie znanej odległości rzeczywistej, -podczas planowania trasy wycieczki oblicza odległości między wyznaczonymi obiektami, -podaje wysokości wskazanych punktów na podstawie mapy poziomicowej, przy niepełnym opisie poziomic, -podaje wysokości punktów leżących między poziomicami interpolując wyniki, -ocenia przydatność barw na mapie hipsometrycznej, -wnioskuje na podstawie układu poziomic i barw między nimi o kierunku płynięcia rzeki, jeśli nie jest on

	<p>zaznaczony strzałką, -ocenia przydatność map w różnych sytuacjach życiowych, -opracowuje charakterystykę geograficzną zadanego regionu na podstawie różnych rodzajów map.</p>
Stopień	<p>Dział 3– Krajobrazy Polski</p> <p>Wymagania szczegółowe Uczeń:</p>
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia skały lite sypkie i zwięzłe, wyjaśnia pojęcie skały i minerału; - rozpoznaje na mapie Polski pasy krajobrazowe, poprawnie zapisuje nazwy krain geograficznych; - wskazuje Morze Bałtyckie na mapie świata i Europy, odczytuje z mapy nazwy państw leżących nad Morzem Bałtyckim; - wskazuje na mapie i nazywa krainy geograficzne należące do pasa pobraży, - rozpoznaje na schemacie i nazywa wybrzeże klifowe (wysokie) i niskie, - wyjaśnia rolę roślin wydmowych w utrzymaniu piasku, - wskazuje na mapie hipsometrycznej Polski pojezierza i wymienia nazwy krain geograficznych wchodzących w skład pojezierzy; - wymienia i wskazuje na mapie krainy geograficzne należące do pasa nizin; - wskazuje Nizinę Mazowiecką na mapie, odczytuje po jednej informacji o Nizinie Mazowieckiej z każdej mapy tematycznej; - wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską, podaje, że na Wyżynie Lubelskiej dobrze rozwija się rolnictwo; - wskazuje na mapie Wyżynę Śląską, wymienia podstawowe surowce mineralne wydobywane na Wyżynie Śląskiej; - wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską, wskazuje na mapie główne miasta Jury: Kraków i Częstochowę; - wskazuje na mapie Góry Świętokrzyskie, - podaje, w jakim pasie krajobrazowym leżą Góry Świętokrzyskie, odczytuje z mapy podstawowe informacje o Górach Świętokrzyskich; - wskazuje Tatry na mapie Polski, - określa położenie Tatr względem własnej miejscowości, - nazywa piętra roślinne w Tatrach, podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w górach podczas wycieczek; - podaje przykłady gatunków objętych ochroną, - podaje, na czym polega ochrona gatunkowa zwierząt, roślin i grzybów, - podaje przykład pomnika przyrody w pobliżu szkoły; - wskazuje na mapie pasy krajobrazowe i krainy geograficzne, podaje ich nazwy, - odczytuje proste informacje z mapy ogólnogeograficznej Polski i z map krajobrazowych,

	wskazuje na mapie swój region i podaje podstawowe jego cechy.
Dostateczny	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce; - wymienia kolejno pasy krajobrazowe, stosując przyjęte nazewnictwo, podaje definicję krainy geograficznej; - uzasadnia, dlaczego Morze Bałtyckie nazywamy morzem wewnętrzkontynentalnym, wymienia organizmy charakterystyczne dla Morza Bałtyckiego; - wymienia rośliny charakterystyczne dla wydm, opisuje zasady zachowania się podczas kąpieli w morzu; - wyjaśnia, dlaczego pojezierza mogą być nazywane „rajem dla turystów”, wymienia dyscypliny sportowe uprawiane na pojezierzach; - wymienia różnice w krajobrazie między pasem nizin a pasem pojezierzy, lokalizuje na mapie Polski pas nizin, określając z jakimi pasami sąsiaduje – „na południe od...”, „na północ od...”; - na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Niziny Mazowieckiej w Polsce, odczytuje z map tematycznych 2–3 informacje o Nizinie Mazowieckiej; - wymienia krainy geograficzne należące do pasa wyżyn, wymienia nazwy 2–3 roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; - opisuje położenie Wyżyny Śląskiej, - podaje cechy charakterystyczne krajobrazu przemysłowo-miejskiego, podaje przyczyny zniszczenia środowiska przyrodniczego na Wyżynie Śląskiej; - określa położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; - wymienia surowce mineralne eksploatowane w Górach Świętokrzyskich dawniej i dziś; - charakteryzuje krajobraz Tatr Wysokich i Zachodnich, wymienia rośliny charakterystyczne dla danego piętra roślinnego; - krótko charakteryzuje parki narodowe, parki krajobrazowe i rezerваты przyrody, - podaje przykłady obszarów chronionych położonych w pobliżu szkoły; - określa położenie danej krainy geograficznej, posługując się kierunkami świata oraz jej położeniem w stosunku do innych krain, wymienia główne cechy krajobrazowe danej krainy geograficznej.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je, podaje definicję pojęcia surowce mineralne, podaje ich podział; - określa położenie wybranego pasa krajobrazowego względem pozostałych, wymienia charakterystyczne cechy dla danego pasa krajobrazowego;

	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Europy drogę morską z Morza Bałtyckiego na Morze Północne, opisuje zwyczaje rozrodcze ciemnika lub igliczni; - wyjaśnia, dlaczego wybrzeże klifowe się cofa, uzasadnia konieczność przestrzegania zakazu chodzenia po wydmach i niszczenia roślinności; - wyjaśnia, co oznacza pojęcie „krajobrazy naturalne”, opisuje znaczenie gospodarcze pojezierzy; - krótko charakteryzuje każdą z nizin środkowopolskich pod względem przyrodniczym i gospodarczym, opisuje wybraną nizinę na podstawie analizy map tematycznych; - opisuje czynniki, które ukształtowały obszar Niziny Mazowieckiej, rozpoznaje, na podstawie opisu, krainę geograficzną; - charakteryzuje ustnie warunki przyrodnicze Wyżyny Lubelskiej na podstawie mapy; - charakteryzuje przyczyny powstania Górnoląskiego Okręgu Przemysłowego, opisuje Wyżynę Śląską na podstawie map tematycznych; - opisuje krajobraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, przedstawia walory turystyczne i rekreacyjne Jury; - wyjaśnia, dlaczego Góry Świętokrzyskie są niskie, wyjaśnia powstanie gołoborzy; charakteryzuje piętra roślinne w Tatrach Wysokich; - krótko charakteryzuje obszary Natura 2000, opisuje wartości przyrodnicze wybranego parku narodowego i krajobrazowego; - na podstawie charakterystyki rozpoznaje daną krainę geograficzną, charakteryzuje warunki naturalne i gospodarkę regionu, w którym mieszka.
<p style="text-align: center;">Bardzo dobry</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; - podaje różnice między pasami krajobrazowymi, rozpoznaje pasy krajobrazowe na podstawie opisu; - wskazuje na schemacie przedstawiającym głębokość morza miejsce występowania zielenic, brunatnic i krasnorostów oraz uzasadnia ich umiejscowienie, - wyjaśnia, dlaczego w morzu Bałtyckim żyje wiele organizmów słodkowodnych; - wyjaśnia, dlaczego na pojezierzach występuje dużo jezior, analizuje problem degradacji środowiska naturalnego w powiązaniu z formami działalności człowieka. - wyjaśnia, jak powstały Żuławy Wiślane; - wymienia różnice krajobrazowe między nizinami, ocenia znaczenie gospodarcze danej niziny w skali kraju; - czyta, porównuje i interpretuje mapy tematyczne danego regionu, - charakteryzuje rzeki na Nizinie Mazowieckiej, opisuje warunki przyrodnicze w Kotlinie Warszawskiej; - czyta, porównuje i interpretuje mapy tematyczne danego regionu, - charakteryzuje rzeki na Nizinie Mazowieckiej,

	<p>opisuje warunki przyrodnicze w Kotlinie Warszawskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego na Wyżynie Lubelskiej rozwinął się głównie przemysł spożywczy. - ocenia znaczenie gospodarcze Wyżyny Śląskiej, ocenia szanse i zagrożenia życia mieszkańców Wyżyny Śląskiej; - omawia pochodzenie skał wapiennych, uzasadnia, utworzenie Ojcowskiego Parku Narodowego; - uzasadnia określenie, że Góry Świętokrzyskie są kolebką polskiego górnictwa i hutnictwa, ocenia Góry Świętokrzyskie pod względem atrakcyjności turystycznej; - uzasadnia, dlaczego tworzenie obszarów chronionych jest skuteczną metodą ochrony przyrody; - charakteryzuje każdą z krain geograficznych, - porównuje warunki naturalne i gospodarkę różnych krain geograficznych Polski, ocenia znaczenie danej krainy geograficznej pod względem gospodarczym i turystycznym.
<p style="text-align: center;">Celujący</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje pochodzenie skał, wyjaśnia powstawanie skał osadowych; - analizuje mapy tematyczne i na ich podstawie wnioskuje o warunkach przyrodniczych danego pasa krajobrazowego, tworzy spójny opis charakteryzowanego pasa; - wymienia przyczyny niewielkiego zasolenia Morza Bałtyckiego, - uzasadnia, dlaczego betonowanie brzegów morskich źle wpływa na organizmy żyjące w Bałtyku; - opisuje, jak powstają mierzeje i jeziora przybrzeżne; wyjaśnia genezę głównych form polodowcowych na pojezierzach. - wyjaśnia (na podstawie dostępnych źródeł informacji) sposób powstania krajobrazu pasa nizin. - analizuje i ocenia pozycję Niziny Mazowieckiej pod względem przyrodniczym i gospodarczym na tle innych krain geograficznych Polski. - ocenia znaczenie Wyżyny Lubelskiej dla gospodarki kraju; - ocenia znaczenie Wyżyny Śląskiej dla gospodarki kraju; - wyjaśnia proces krasowienia skał wapiennych na podstawie różnych źródeł informacji; - opisuje genezę Gór Świętokrzyskich oraz wyjaśnia obecny ich wygląd, - uzasadnia powstanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego uzasadnia powstanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego - wyjaśnia różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Zachodnich, - uzasadnia, że krajobraz Tatr Wysokich jest przykładem krajobrazu wysokogórskiego (alpejskiego); - porównuje różne formy ochrony przyrody; - ocenia warunki przyrodnicze i gospodarcze każdej krainy geograficznej, zdobywa informacje w innych

	źródłach wiedzy i tworzy spójne opisy charakteryzujące daną krainę geograficzną.
Stopień	Dział 4– Mój organizm
	Wymagania szczegółowe Uczeń:
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady narządów organizmu człowieka i ich funkcji, - wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; - uzasadnia, dlaczego o skórę trzeba dbać, - wyjaśnia, na czym polega rola skóry. - wymienia funkcje szkieletu, - wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu, - określa rolę układu mięśniowego w organizmie; - opisuje rolę układu pokarmowego. - opisuje rolę układu oddechowego. - wymienia główne funkcje krwi, - określa rolę serca. - wskazuje na planszy układ nerwowy, - nazywa podstawowe elementy układu nerwowego, - określa rolę poznanych układów narządów oraz skóry.
Dostateczny	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne układy narządów organizmu człowieka, - opisuje budowę skóry, - wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia, - wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości, - na schematach budowy układu pokarmowego wskazuje i nazywa jego narządy, - wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje, - wskazuje na schematach budowy układu oddechowego jego narządy i podaje ich nazwy, - opisuje rodzaje naczyń krwionośnych, - przedstawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu, - przedstawia hierarchiczność struktury organizmu, - wskazuje na planszach najważniejsze narządy wchodzące w skład poznanych układów.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje funkcje układów narządów. - opisuje reakcję skóry na zmiany temperatury otoczenia, - wymienia elementy składowe szkieletu człowieka, wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka. - wymienia elementy składowe szkieletu człowieka, wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka, - opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym,

	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę ślinianek, wątroby i trzustki, - opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach. - wykazuje związek budowy tętnic i żył z ich rolą, - na podstawie ryciny omawia budowę serca, - określa rolę wybranych narządów w ciele człowieka, - dokonuje podziału układu nerwowego pod względem budowy.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje hierarchiczność struktury organizmu, - wykazuje związek budowy skóry z funkcją, - uzasadnia, że mięśnie muszą pracować parami, - przedstawia przebieg trawienia pokarmu, - wykazuje związek między budową a rolą krtani, - uzasadnia, że krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka, - wymienia funkcje, jakie pełni mózdzek, - uzasadnia związek między budową danego układu narządów a jego funkcjami.
Celujący	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych, - podaje, w jaki sposób można zbadać rozmieszczenie ciałek czuciowych w skórze, - opisuje budowę i funkcjonowanie stawu, - wskazuje i uzasadnia, które procesy zachodzące w przewodzie pokarmowym są przemianami chemicznymi, a które zjawiskami fizycznymi, - uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta, - opisuje przepływ krwi w sercu, z uwzględnieniem roli zastawek, - uzasadnia, dlaczego układ nerwowy pełni kierowniczą rolę w organizmie, - podaje przykłady współpracy między układami narządów.
Stopień	<p>Dział 5– Rozwijam się i poznaję otoczenie</p> <p>Wymagania szczegółowe</p> <p>Uczeń:</p>
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia źródła światła, - opisuje właściwości światła na podstawie wybranych przez siebie przykładach, - określa funkcje oka jako narządu zmysłu, - wymienia podstawowe zasady dbałości o wzrok, - wymienia źródła dźwięku, - wyszukuje z otoczenia ciała, które drgając, wytwarzają dźwięk, - podaje przykłady świadczące o tym, że w różnych ośrodkach dźwięki rozchodzą się z różnymi

	<p>prędkościami,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia części ucha, - wskazuje podstawowe zasady dbałości o słuch, - wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie, - wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, - określa miejsce powstawania plemników i komórek jajowych, - wyjaśnia, co to jest zapłodnienie, - przedstawia za pomocą schematycznego rysunku moment zapłodnienia. - podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i określa miejsce powstawania plemników i komórek jajowych, - wymienia etapy rozwojowe człowieka po urodzeniu, - wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców, - opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania, - wymienia źródła światła i dźwięku, - podaje podstawowe zasady higieny wzroku i słuchu, - nazywa poszczególne elementy budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny, - wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, - wyjaśnia, co to jest zapłodnienie, - wymienia etapy rozwojowe człowieka, - opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania.
Dostateczny	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą</p> <ul style="list-style-type: none"> - proponuje doświadczenie pokazujące załamanie światła na granicy dwóch ośrodków, - wskazuje elementy budowy oka na modelu lub planszy, - podaje podstawowe funkcje wskazanych elementów budowy oka, - podaje sposoby zabezpieczania się przed dźwiękami o dużym natężeniu, - wskazuje na modelu lub planszy elementy budowy ucha, - opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego, - określa rolę układu rozrodczego kobiety i mężczyzny, - wyjaśnia, co to jest pępowina, poród, - wskazuje na planszy miejsce zapłodnienia i dalszą drogę zapłodnionej komórki jajowej, - rozpoznaje na podstawie opisu i fotografii etap rozwojowy człowieka, - wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania, - wskazuje na planszy lub modelu elementy budowy oka i ucha i określa ich funkcje, - wskazuje zmysły człowieka i opisuje ich funkcje w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego,

	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na planszy miejsce zapłodnienia i dalszą drogę zapłodnionej komórki jajowej, - wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega odbicie światła, - podaje przykłady ośrodków, na granicy których obserwujemy załamanie światła, - wyjaśnia, na czym polega praca okulisty i optyka, - opisuje warunki rozchodzenia się dźwięku w danym ośrodku, - określa funkcję ucha jako narządu słuchu i równowagi, - wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji, - podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu, - wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny, - wyjaśnia, co to jest ciąża, zarodek, płód, łożysko, - charakteryzuje etapy rozwojowe człowieka, - wyjaśnia, co oznacza termin dojrzewanie płciowe, - charakteryzuje etap dojrzewania, - podaje przykłady ośrodków, na granicy których obserwujemy załamanie światła, - opisuje warunki niezbędne do rozchodzenia się dźwięku, - wyjaśnia na czym polega praca okulisty i optyka, - wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji, - wyjaśnia, co to jest ciąża, zarodek, płód, łożysko, - podaje charakterystykę etapów rozwojowych człowieka, - charakteryzuje etap dojrzewania.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - odróżnia ciała, które są źródłami światła, a które jedynie odbijają światło, - wykazuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń świetlnych ze środowiska, - wyjaśnia, od czego zależy prędkość rozchodzenia się dźwięków w różnych substancjach (ośrodkach), - uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki, - uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi, - określa rolę poszczególnych narządów w układach rozrodczych, - wyjaśnia, dlaczego do komórki jajowej wnika tylko jeden plemnik, - wyjaśnia, dlaczego własną rodzinę można założyć wtedy, gdy się jest dorosłym, - wyjaśnia, co to jest hormon, - odróżnia ciała będące źródłem światła i odbijające światło, - uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi,

	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę poszczególnych narządów w układach rozrodczych, - wyjaśnia, dlaczego do komórki jajowej wnika tylko jeden plemnik.
Celujący	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> -dzieli soczewki ze względu na ich kształt i opisuje ich właściwości, - wyjaśnia powstawanie obrazu na siatkówce oka, - wymienia wady wzroku i wskazuje możliwości ich korekty za pomocą soczewek, - wymienia przykłady dźwięków o różnym natężeniu, - wymienia w prawidłowej kolejności poszczególne części ucha, które zostają wprowadzone w drgania pod wpływem fali dźwiękowej, - opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów, - uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego do pełnionej funkcji, - podaje przykłady świadczące o tym, że dziecko w łonie matki się rozwija, - wykazuje potrzeby człowieka na każdym etapie rozwoju, - wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony, - opisuje kształt soczewek i związane z nim ich właściwości, - wyjaśnia, jak powstaje obraz na siatkówce oka, - uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego do pełnionej funkcji, - podaje przykłady świadczące o tym, że dziecko w łonie matki się rozwija, - wykazuje potrzeby człowieka na każdym etapie rozwoju, - wyjaśnia, co to znaczy że na dojrzewanie mają wpływ hormony.
Stopień	<p>Dział 6– Moje zdrowie</p> <p>Wymagania szczegółowe</p> <p>Uczeń:</p>
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakim celu człowiek się odżywia, - wymienia podstawowe składniki pokarmów i ich funkcje, - uzasadnia celowość stosowania zasad prawidłowego żywienia, - wyjaśnia, jakie są skutki niewłaściwego odżywiania się, - przedstawia różnice między zdrową i zepsutą żywnością, - wymienia poznane sposoby konserwowania żywności, - wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę, - podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci, - wymienia substancje rozpuszczające

	<p>i nierozpuszczające się w wodzie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - odróżnia środki szkodliwe dla zdrowia po oznaczeniach na etykietach, - wskazuje prawidłową kolejność czynności wykonywanych podczas dnia, - określa znaczenie snu dla organizmu człowieka, - wskazuje formy wypoczynku odpowiednie dla siebie, - opisuje trzy formy wypoczynku czynnego, uwzględniając zasady bezpieczeństwa, - podaje zasady zachowania się na łonie natury, - wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia, - opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego, - wymienia typowe objawy alergii, - opisuje zachowania mogące ustrzec przed grzybicą, - wymienia podstawowe składniki pokarmów i ich funkcje, - wskazuje przykłady produktów o dużej zawartości: cukrów, tłuszczów, białek, witamin, - podaje podstawowe zasady dotyczące zakupu i przechowywania produktów spożywczych oraz przygotowywania posiłków, - podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci, - odróżnia środki szkodliwe dla zdrowia po oznaczeniach na etykietach, - określa znaczenie snu dla organizmu człowieka - podaje przykłady biernego i aktywnego wypoczynku, - wskazuje formy wypoczynku odpowiednie dla siebie, - wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia.
<p style="text-align: center;">Dostateczny</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady produktów o dużej zawartości: cukrów, tłuszczów, białek, witamin, - podaje podstawowe zasady dotyczące zakupu i przechowywania produktów spożywczych oraz przygotowywania posiłków, - przypisuje psucie się żywności drobnoustrojom, - podaje przykłady żywności konserwowanej danym sposobem, - wskazuje znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia, - podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy, - podaje przykłady produktów zawierających detergenty, - na podstawie instrukcji objaśnia sposób posługiwania się środkami czystości, - wyjaśnia, co to znaczy dobowy rytm człowieka, - wymienia czynności przygotowujące organizm do aktywnego dnia i snu, - podaje przykłady biernego i aktywnego wypoczynku, - podaje przyczyny uszkodzeń skóry, - opisuje objawy złamania kości, - podaje przykłady zwierząt jadowitych, wyjaśnia, jakie

	<p>są skutki niewłaściwego odżywiania się,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przypisuje psucie się żywności drobnoustrojom, - wymienia poznane sposoby konserwowania żywności, - wskazuje znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia, - na podstawie instrukcji objaśnia sposób posługiwania się środkami czystości, - opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego, -wskazuje przykłady niekorzystnego wpływu roślin, zwierząt i grzybów na zdrowie człowieka i podaje sposoby zapobiegania.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje skutki błędów żywieniowych, - planuje jadłospis zgodnie z zasadami prawidłowego żywienia, - omawia warunki sprzyjające psuciu się żywności, - wyjaśnia, na czym polegają poznane metody konserwacji, - opisuje poprawne zasady mycia zębów, - omawia zastosowanie produktów zawierających detergenty, - objaśnia znaczenie piktogramów ostrzegawczych, - uzasadnia, dlaczego jego rozkład dnia jest właściwy lub niewłaściwy, - opisuje sytuacje, w których należy wypoczywać aktywnie, a w których biernie, - wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę, - podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi, - opisuje skutki błędów żywieniowych, - opisuje zasady prawidłowego odżywiania się – ilości, regularności, jakości spożywanych pokarmów, zakupu produktów i przyrządzania posiłków, - wyjaśnia, jak powinien odżywiać się uczeń klasy 5., -analizuje swój rozkład dnia i wyciąga wnioski dotyczące poprawności rozkładu czynności w ciągu dnia, - uzasadnia, dlaczego jego rozkład dnia jest właściwy lub niewłaściwy, - opisuje sytuacje, w których należy wypoczywać aktywnie, a w których biernie, -wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła, rolę w organizmie oraz skutki niedoboru wybranych witamin, - wyjaśnia, jak powinien odżywiać się uczeń klasy 5, - opisuje sposoby wykorzystania pożytecznych drobnoustrojów do konserwowania żywności, - wymienia produkty ulegające kwaśnieniu (fermentacji),

	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia twierdzenie, że przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka, - omawia mechanizm działania środków myjących, - podaje definicję pojęcia detergent, - analizuje swój rozkład dnia i wyciąga wnioski dotyczące poprawności rozkładu czynności w ciągu dnia, - podaje przykłady zabezpieczeń ciała przed kontuzją podczas uprawiania wybranych dyscyplin sportowych, - podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem, - wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez zabezpieczenia skóry, - wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność, - wskazuje źródła, rolę w organizmie oraz skutki niedoboru wybranych witamin, - wyjaśnia, na czym polegają poznane metody konserwowania żywności, - opisuje sposoby wykorzystania pożytecznych drobnoustrojów do konserwowania żywności, - określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów żrących, drażniących, łatwopalnych, - podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi, - wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy.
<p style="text-align: center;">Celujący</p>	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - proponuje i przeprowadza doświadczenie wykrywające skrobię w produktach spożywczych, - opisuje zasady prawidłowego odżywiania się: ilości, regularności, jakości spożywanych pokarmów, zakupu produktów i przyrządzania posiłków, - przedstawia zjawisko fermentowania wybranego produktu na podstawie źródeł innych niż podręcznik, - proponuje i przeprowadza doświadczenie ukazujące niszczenie szkliska nazębnego, - określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów żrących, drażniących, łatwopalnych, - wskazuje możliwości prawidłowego organizowania czasu wolnego i nauki w domu, - uzasadnia, dlaczego ćwiczenia fizyczne usprawniają organizm, - wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy, - wyjaśnia, co oznaczają terminy: alergia, alergolog, - przedstawia zjawisko fermentowania wybranego produktu, korzystając ze źródeł innych niż podręcznik, - uzasadnia twierdzenie, że przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka, - opisuje mechanizm działania środków myjących, - podaje definicję pojęcia detergent, - uzasadnia, dlaczego ćwiczenia fizyczne usprawniają organizm, - wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.
<p style="text-align: center;">Stopień</p>	<p style="text-align: center;">Dział 7– Jak zachować zdrowie?</p>

	Wymagania szczegółowe Uczeń:
Dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje ewentualne zagrożenia występujące w kuchni, łazience, pokoju, piwnicy. - podaje numery telefonów alarmowych – pogotowie ratunkowe, straż pożarna, policja, - wyjaśnia, jak się należy zachować w czasie pożaru, - wskazuje poprawne zachowanie się w wypadku znalezienia niewybuchu i niewypału, - wyjaśnia, czym są choroby zakaźne, - podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg, którymi wywołujące je czynniki wnikają do organizmu, - opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym, - wskazuje sposoby odmawiania picia alkoholu i palenia tytoniu, - wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia, - podaje przykłady potraw, jakich powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia, - wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm, - wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest bardzo ważne w życiu każdego człowieka, - wymienia zachowania składające się na zdrowy styl życia, - podaje zasady prawidłowego odżywiania się, - omawia zasady higieny ciała, - wymienia podstawowe zasady zapobiegania chorobom zakaźnym.
Dostateczny	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dopuszczającą</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposoby unikania zagrożeń w domu, - opisuje, jak powinien się zachować pieszy poruszający się po drodze o zmiernym, <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady miejsc w najbliższej okolicy szczególnie niebezpiecznych i uzasadnia swoje stanowisko, - krótko charakteryzuje rodzaje czynników zakaźnych, - uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną, - wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i>, - wyjaśnia, co to jest uzależnienie, - opisuje zasady zdrowego stylu życia, - wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w wypadku bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyku, - uzasadnia, dlaczego podstawą zdrowia jest sprawność fizyczna organizmu, - wymienia podstawowe zasady higieny osobistej i otoczenia.
Dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dostateczną oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje miejsca w szkole, w których należy zachować szczególną ostrożność, - określa podstawowe zasady poruszania się po drodze,

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych, - uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych, - wskazuje możliwości zachowań asertywnych wobec presji otoczenia, - wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne, - uzasadnia stwierdzenie: <i>ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i> - opisuje wpływ poszczególnych składników pokarmowych na organizm człowieka.
Bardzo dobry	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zasady postępowania w razie wypadku w domu i szkole, - wyjaśnia, dlaczego alarmowy numer telefonu – 112 jest numerem uniwersalnym, - wymienia przykłady zwierząt – pasożytów człowieka, - opisuje podstawowe zasady leczenia chorób bakteryjnych i wirusowych, - opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka, - wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie, - uzasadnia stwierdzenie, że zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych, - podaje podstawowe sposoby leczenia chorób bakteryjnych, wirusowych i pasożytniczych.
Celujący	<p>Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia dlaczego w niektórych miejscach w szkole i w domu należy zachować szczególną ostrożność, - wskazuje sytuacje szczególnie niebezpieczne dla życia i zdrowia ludzi, - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych, - wyjaśnia zasadę działania szczepionki, - uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej, - wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>wytoczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia,</i> - uzasadnia, że w dużej mierze mamy wpływ na własne zdrowie, - wyjaśnia, dlaczego życzliwa postawa wobec innych ułatwia kontakty międzyludzkie.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna reguluje Rozdział VII WZO pkt. IV podpunkt 8 Statutu Szkoły Podstawowej Nr 9 w Kaliszu.

Jeżeli uczeń posiada opinie z poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, to zalecenia w niej określone są uwzględniane oraz stosowana jest indywidualizacja pracy z uczniem w zależności od jego możliwości i stopnia stwierdzonej dysfunkcji lub niepełnosprawności.

Podpis nauczyciela

Monika Raniś